ประวัติศาลากลางจังหวัดนครศรีธรรมราช

ก่อนจะมาเป็นศาลากลางจังหวัดเช่นในปัจจุบัน เดิมเคยเป็น *"จวนเจ้าเมือง"* ของเจ้าผู้ครองนครศรีธรรมราชมาตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี พื้นที่ด้านทิศเหนือเป็นสวนไม้ดอกของพระยานครกุลเชษฐ (เอียด ณ นคร) ในสวนนี้มีบ้านพักอยู่หลังหนึ่ง เรียกว่า *"บ้านในสวน"* รอบศาลากลางเมืองมีกำแพงสี่ด้าน ทิศใต้มีโรงเรียนซึ่งมีเฉลียงรอบ ใช้เป็นที่สวดมนต์ เรียกว่า *"โรงพิธี"* ทิศตะวันตกมีโรงเรือนเก็บกระสุนปืนใหญ่ ดาบศิลา หอก ดาบ และสิ่งของเครื่องใช้ในพิธีสงฆ์ เรียกว่า *"โรงแสง"* ถัดมาเป็นโรงเรือนสำหรับทำทองรูปพรรณ เรียกว่า *"โรงทอง"* ถัดไปอีกหลังเป็นเรือนสำหรับงานช่างเรียกว่า *"โรงงาน"* และเฉียงไปทางทิศตะวันตกเล็กน้อยมีโรงเรือนพระพุทธรูปประจำวัง เรียกว่า *"หอพระพุทธสิหิงค์"*

ส่วนด้านหน้าศาลากลางเมืองมีประตู และมีโรงเรือนสำหรับเก็บฆ้องตีบอกเวลา เรียกว่า*"โรงฆ้อง"* ส่วนกำแพงด้านหน้าเป็นที่โล่งกว้างประมาณ ๑๐ วา มีต้นประดู่ใหญ่หลายต้นเรียงรายจากทิศเหนือจรดใต้ ส่วนกำแพงด้านหลังมีศาลายกพื้นปูกระดาน หลังคามุงจาก ใช้เป็นที่ชำระคดีความมีต้นจันทน์ใหญ่อยู่ต้นหนึ่ง ใกล้ศาลา เรียกว่า *"ศาลาต้นจันทน์"*

ครั้น พ.ศ. ๒๔๔๔ เจ้าพระยาสุธรรมมนตรี (หนูพร้อม ณ นคร) เจ้าเมืองนครศรีธรรมราชได้ลาออกจากตำแหน่ง กระทรวงมหาดไทยจึงแต่งตั้งพระยาสุนทราทรธุระกิจ (หมี ณ ถลาง) มาเป็นผู้ว่าราชการจังหวัด และได้ย้ายศาลากลางเมืองจากโรงพิธีไปปลูกสร้างขึ้นใหม่ใกล้สนามหน้าเมือง คือ

ในดงมะม่วง (โรงเรียนกัลยาณีศรีธรรมราชปัจจุบัน) เป็นโรงเรือนชั้นเดียว เสาอิฐ ยกพื้นไม้ ฝากั้นกระดาน พื้นล่างปูอิฐหลังคามุงกระเบื้อง มุขหน้าอยู่ทางทิศตะวันตก มุขหลังยกพื้นปูกระดานเสมอตัวอาคาร เมื่อสร้างเสร็จผู้ว่าราชการจังหวัดก็ไปปฏิบัติงานประจำอยู่ที่อาคารใหม่แห่งนี้ ส่วนศาลากลางเมืองซึ่งถือเป็นทรัพย์สินส่วนบุคคลของเจ้าเมืองมิได้รื้อถอน แต่มิได้ใช้งาน

ครั้นเจ้าพระยาสุธรรมมนตรีถึงแก่สัญกรรมใน พ.ศ.๒๔๕๐ ทายาทจึงได้ยกที่ดินและอาคารศาลากลางเมืองให้แก่ทางราชการตามเจตจำนงของเจ้าพระยาสุธรรมมนตรี กระทรวงมหาดไทยจึงรื้อถอนอาคารหลังเดิม แล้วก่อสร้างศาลากลางจังหวัดหลังใหม่ขึ้นในปลายปี พ.ศ.๒๔๕๔ เป็นอาคาร ค.ส.ล. สองชั้น มีมุขหน้าสามมุข

เมื่อวันที่ ๒๙ กันยายน พ.ศ.๒๕๐๔ เวลา ๑๗.๐๐ น. ได้เกิดเพลิงไหม้ขึ้นบริเวณที่ทำการสรรพากรจังหวัด กระทรวงมหาดไทยเห็นว่าตึกหลังนี้คับแคบ และได้ใช้งานมาเป็นเวลางาน จึงออกแบบอาคารศาลากลางใหม่เป็นตึกสองชั้น ทรงไทยประยุกต์ ขนาดกว้าง ๓๘ เมตร ยาว ๗๔ เมตร รวมพื้นที่ ๒,๘๑๒ ตารางเมตร ได้เริ่มก่อสร้างเมื่อ พ.ศ.๒๕๐๕ แล้วเสร็จเมื่อต้นปี พ.ศ.๒๕๐๗

ล่วงมาถึง พ.ศ.๒๕๓๘ คณะรัฐมนตรีในรัฐบาลนายชวน หลีกภัย ได้มีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ ๙ พฤษภาคม ๒๕๓๘ ต่อแผนการใช้ที่ดินของหน่วยงานรัฐในจังหวัดนครศรีธรรมราช ในฐานะเมืองศูนย์กลางความเจริญของภาคใต้ โดยให้ปรับปรุงพื้นที่ศูนย์บริหารราชการของจังหวัด จึงให้ก่อสร้างอาคารศาลากลางหลังใหม่ขึ้นด้านหลังอาคารเดิม ทั้งนี้โดยให้มีรูปทรงทางสถาปัตยกรรมที่สอดคล้องกับอาคารเดิม อาคารใหม่นี้สูง ๕ ชั้น อยู่ในพื้นที่ ๔๖ ไร่ มีพื้นที่ใช้สอย ๗,๒๐๐ ตารางเมตร มีทางเดินเชื่อมกัน เพื่อความสะดวกในการติดต่อประสานงาน ทำการก่อสร้างเมื่อเดือนธันวาคม ๒๕๔๒ ในวงเงิน ๑๑๐ ล้านบาท แล้วเสร็จเมื่อวันที่ ๑๖ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๔๕

